Impact Factor-8.575 (SJIF) ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refreed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

March -2022

ISSUE No- (CCCXLI) 341

The Relevance of The Feminism Movement in the Twenty -First Century

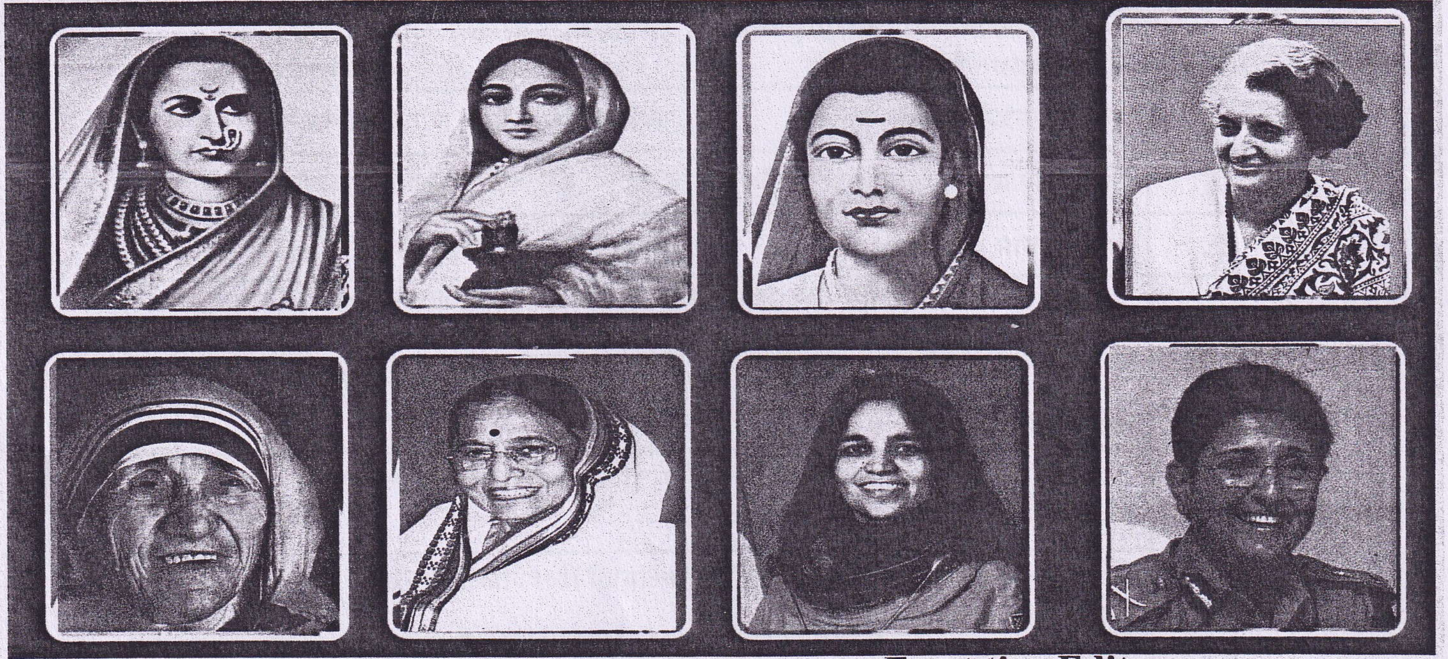

Chief Editor
Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social Research &, Development Training Institute, Amravati.

Executive-Editors
Dr. Vinod S. Sonawane
I/C Principal,
Arts, Commerce and Science College, Onde, Tal. Vikramgad, Dist. Palghar

Editors
Dr. Chetana Yogesh Patil
Convener & Vice Principal , Head, Women Development Cell
Arts, Commerce and Science College, Onde, Tal. Vikramgad, Dist. Palghar

Editors
Dr. Basweshwar Pandagale
Co-Ordinator
HOD, Department of Political Science
Arts, Commerce and Science College, Onde, Tal. Vikramgad, Dist. Palghar

B.Aadhar

This Journal is indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : *www.aadharsocial.com*

Aadhar Publications

B.Aadhar' International Peer-Reviewed Indexed Research Journal
Impact Factor -(SJIF) -8.575,Issue NO, 341 (CCCXLI)
ISSN : 2278-9308
March, 2022

INDEX

No.	Title of the Paper / Authors' Name	Page No.
1	हैद्राबाद मुक्ती संग्रामातील महिलांचे योगदान प्रा.डॉ.कोंडेकर आर.एस.	1
2	स्त्रीवाद : लिंगगुणोत्तर प्रमाणातील विशमता व स्त्रीभ्रूण हत्या प्रा. डॉ. रोहित सुधाकर गायकवाड	5
3	सणगर समाजातील स्त्रीयांचे प्रश्न व स्त्रीवाद प्रा. डॉ. सुनिलदत्त एस. गवरे	9
4	भारतीय संविधान आणि महिला सक्षमिकरण सहा. प्रा. लक्ष्मन बाबाराव यादव	17
5	पंचायत राज व्यवस्थेत महिलांचा राजकीय सहभाग एक चिकित्सक अध्ययन डॉ. सुभाष दौलतराव उपाते	20
6	स्त्रीवाद आणि आदिवासी महिला डॉ. अजय पेत्रस बोरकर	26
7	महिला सक्षमीकरण: सामाजिक, साहित्यिक चळवळीच्या संदर्भातून प्रा.संदिप चपटे	32
8	आधुनिक मनू आणि स्त्रीमुक्ती बील डॉ.पौळ भावन श्रीपती	38
9	साधना साप्ताहिकातून स्त्रीवादी चळवळीचा आढावा डॉ. वाईकर शोभा बबन	43
10	एकविसाव्या शतकात महाराष्ट्रातील आदिवासी स्त्रियांची स्थिती. डॉ.संतोष हनुमंत जाधव	46
11	ग्रामिण स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील महिलांचा राजकीय सहभाग प्रा. डॉ. प्रमोद मा. आचेगावे	50
12	ठाणे जिल्ह्यातील आदिवासी स्त्रियांच्या समोरील आव्हानांचा अभ्यास Mr. Sante Lalchandra Ramchandra	52
13	बहुजनांची स्फूर्तिनायिका: सावित्रीआई फुले डॉ.शिंदे आर. डी.	57
14	पंचायतराज : ७३ वी घटनादुरुस्ती आणि महिला सबलीकरण डॉ. तानाजी संभाजी माने	63
15	भारतातील स्त्रीवादी चळवळ प्रा. डॉ. आर. डी. मांडणीकर	68
16	मानवी हक्क आणि महिलानांचे कायदेविषयक अधिकार प्रा. लक्ष्मण मारोती घोटेकर	73
17	महिलाचा राजकीय सहभाग : एक दृष्टिक्षेप प्रा.डॉ.बसवेश्वर पांडागळे	78
18	भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यातील डॉ. ॲनी बेझंट यांचे योगदान Dr.Madhukar Vithoba Jadhav	82
19	महिला सबलीकरण आणि ऐतिहासिक परीप्रेक्षातील स्त्रियांचे जीवन प्रा.डॉ. अब्दुलसमद बादशाह शेख	85

B.Aadhar' International Peer-Reviewed Indexed Research Journal

Impact Factor -(SJIF) –8.575,Issue NO, 341 (CCCXLI)

ISSN : 2278-9308
March, 2022

पंचायत राज व्यवस्थेत महिलांचा राजकीय सहभाग एक चिकित्सक अध्ययन

डॉ. सुभाष दौलतराव उपाते

सहयोगी प्राध्यापक राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख आदर्श कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
देसाईगंज (वडसा), जि. गडचिरोली ,Email ID : subhashupate05@gmail.com

सारांश:

स्वातंत्र्यपूर्व काळापासून तर आजपर्यंत महिलांच्या राजकारणातील सहभागाबद्दल संशय कायमच आहे. समाजसुधारक 'रामास्वामी पेरियार यांनी स्त्री—पुरुष समानता अधोरेखीत करताना राजकारण व शिक्षण या क्षेत्रात महिलांना समान संधी मीळावी असे स्वातंत्र्यपूर्व काळातच म्हटले होते. समाजवादी विचारवंत राममनोहर लोहिया यांनी प्रशासन व राजकारणात महिलांचा ६० टक्के सहभाग असावा असे म्हटले. पण आज गरज आहे ती महिलांच्या इच्छाशक्तीची. ''महीला संवेदनशील असल्याने सर्व प्रश्नांवर आपले कर्तृत्व सिद्ध करू शकते. आज स्त्री—पुरुष समानतेची भाषा करीत असताना भग या क्षेत्रात आरक्षणाची मागणी कशासाठी? खुल्या जागांवरच महिला उमेदवारांना उमेदवारी मिळावी यासाठी महिला आघाड्यांनी प्रयत्न करावे. पण यासाठी गरज आहे ती महिलांच्या इच्छाशक्तीची''[१] जात, जमात व धार्मिक ओळख उल्लंघन महिलांना सर्व, सुविधांचा समान फायदा मिळावा यासाठी संविधानातील तरतुदिंचा योग्य न्याय सन्मान व्हावा. पंचायत राज व महानगर पालिका यामध्ये कलम २४३D;३) आणि कलम २४३ ;३) नुसार महिलांना एकुण आरक्षीत जागांपैकी १/३ पेक्षा कमी नसेल एवढ्या जागा राखीव ठेवाव्यात. अशी तरतुद घटनेत केलेली आहे. आणि हे रोटेशन पद्धतीने प्रत्येक मतदार संघासाठी लागु केलेले आहे. तसेच कलम २४३(३)(४)ज(४) यानुसार पदधिकारी व अध्यक्ष पदासाठी एकुण राखीव जागेच्या १/३ पेक्षा कमी नसेल एवढे स्त्रीयांना आरक्षण दिलेले आहे. त्यामुळे निश्चितच महिलांचा राजकीय सहभागातील सक्षमीकरणाचा मार्ग मोकळा झाला आहे. (स्त्रोत : नॅशनल कमीशन फॉर वूमेन)

प्रास्ताविक:

१९ व्या शतकातील स्त्री—पुरूष समानतेचा वृत्तपत्राद्वारे इस १८३२ मध्ये बालविवाह, सतीप्रथा, स्त्रीयांवरील अन्याय या विरोधात समाज जागृतीचे कार्य केले. त्यानंतर क्रमाने लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख, महादेव गोविंद रानडे, गोपाळ गणेश आगरकर, महात्मा जोतीराव फुले यांचे क्रांतीकार्य स्त्रियांच्या आत्मसन्मानाला व स्त्रीसाहित्याला प्रेरणादायी ठरले. ''महात्मा गांधी म्हणतात, जिला आपण अबला म्हणतो ती ज्याक्षणी सबला होईल त्याक्षणी जे कोणी असहाय आहेत ते सर्व शक्तिमान होतील. गांधीजींनी या विचारधारेला अनुसरुनच स्त्री स्वातंत्र्य, स्त्री शिक्षण आणि स्त्री सबलीकरणाचा पुरस्कार केला.''[२] लोकशाहीच्या स्वातंत्र्य, समता या तत्वांचा परिपोष ''भारतीय समाज सुधारक इ.स. १९५० पर्यंतचे विभावरी शिरुरकर, ताराबाई शिंदे आदिंचे लेखन व विचारकार्य आधुनिक युगाचा मूळधर्म ठरलेला वास्तववाद, मार्क्सवादी विचारधारा, दलित साहित्याची चळवळ, साक्षरता मोहीम, स्त्रीयांना ३० टक्क्यांवरून महाराष्ट्रातील महिलांना ५० टक्के आरक्षण अशा अनेक विचार व घटनाक्रमांच्या प्रेरणने मराठी वाङमयात नवा स्त्रीवाद अवतरला'' असेच म्हणावे लागेल. याच अनुषंगाने संविधानातील तरतूदीनुसार महिलांचा राजकीय सहभाग अभ्यासने क्रमप्राप्त ठरते.

मुळ शब्द: संविधान, पंचायत राज, राजकीय सहभाग, स्त्रीशक्ती.